

Atsauksmes par Eiropas Parlamenta sniegto ieguldījumu, izstrādājot rezolūciju par ECB 2021. gada pārskatu

Šajā paziņojumā par atsauksmēm, kurš publicēts saistībā ar Eiropas Parlamentam iesniegto ECB 2022. gada pārskatu, sniegtas atbildes uz jautājumiem un pieprasījumiem, kas izvirzīti un pausti Eiropas Parlamenta rezolūcijā par iepriekšējā gada pārskatu.¹ Paziņojums ir strukturēts atbilstoši tematiem, katrā rindkopā ir aplūkots vismaz viens rezolūcijas punkts, un tā mērķis ir labāk izskaidrot ECB politiku un veicināt dialogu ar Eiropas Parlamentu un sabiedrību par galvenajiem Eiropas Parlamenta deputātu izvirzītajiem jautājumiem. Saskaņā ar Eiropas Parlamenta ieteikumu ECB šādu paziņojumu par atsauksmēm publicē kopš 2016. gada.²

1. Monetārā politika

Attiecībā uz ierosinājumu apsvērt līdzsvarotāku un pakāpeniskāku monetārās politikas pielāgošanu ECB atzīmē, ka procentu likmju palielināšanas temps atbilst tās galvenajam mērķim, proti, nodrošināt cenu stabilitāti vidējā termiņā. Pamatojoties uz ECB speciālistu 2023. gada marta makroekonomiskajām iespēju aplēsēm euro zonai, paredzams, ka augsta inflācija saglabāsies pārāk ilgi. ECB kopš monetārās politikas normalizēšanas uzsākšanas 2021. gada decembrī veikusi izlēmīgus pasākumus, kas saskan ar apņēmību nodrošināt savlaicīgu inflācijas atgriešanos 2 % mērķa līmenī vidējā termiņā. Ņemot vērā pastiprināto nenoteiktību, Padome izmanto uz datiem balstītu pieeju, pieņemot lēmumus par monetārās politikas nostāju. Tās lēmumi par monetārās politikas procentu likmēm būs atkarīgi no inflācijas perspektīvas novērtējuma, ņemot vērā saņemtos tautsaimniecības un finanšu datus, pamatinflācijas dinamiku un spēcīgo monetārās politikas transmisiju. Cenu stabilitātes saglabāšana ir labākais veids, kādā monetārā politika var stimulēt tautsaimniecības izaugsmi un jaunu darbvietu radīšanu.

Attiecībā uz rezolūcijā pausto aicinājumu neatkāpties no virzības uz inflācijas mērķlīmeņa sasniegšanu vidējā termiņā ECB atzīmē, ka tās monetārās politikas pasākumus joprojām nosaka cenu stabilitātes perspektīva vidējā termiņā. Padome ir apņēmusies nodrošināt, ka inflācija savlaicīgi atgriežas 2 % mērķa līmenī vidējā termiņā, saglabājot gatavību savu pilnvaru ietvaros koriģēt visus savus instrumentus. Vērtējot inflācijas perspektīvu, ir svarīgi rūpīgi pārbaudīt

¹ Pieņemtās rezolūcijas teksts pieejams Eiropas Parlamenta interneta vietnē.

² Šīs atsauksmes neattiecas uz Eiropas Parlamenta rezolūcijā aplūkotajiem jautājumiem saistībā ar banku savienību. Diskusijas par šiem jautājumiem sk. [ECB gada pārskatā par uzraudzības darbību](#). Atsauksmes saistībā ar rezolūciju par banku savienību tiks publicētas vēlāk šā gada laikā.

saņemtos datus, ņemot vērā pašreizējās ekonomiskās vides ārkārtas apstākļus, t. sk. piegādes ķēžu problēmas, Krievijas karu Ukrainā un augstu nenoteiktības līmeni kopumā. Monetārās politikas lēmumu pieņemšanā būtiska nozīme joprojām ir arī uz modeļiem balstītām speciālistu iespēju aplēsēm.

Attiecībā uz prasību sākt starptautiska līmeņa dialogu ar citām centrālajām bankām ECB atzīmē, ka tā dažādos starptautiskos forumos jau apmainās viedokļiem ar citām centrālajām bankām par cenu stabilitātes perspektīvām un politikas reakcijas funkcijām. Globāli sinhrona inflācijas spiediena apstākļos monetārās politikas lēmumu pieņēmējiem ir svarīgi ņemt vērā citu centrālo banku pieņemto lēmumu potenciālo ietekmi. Tāpēc lielākās centrālās bankas regulāri sazinās dažādos forumos, lai apspriestu attiecīgās tautsaimniecības un finanšu norises, kā arī politikas reakcijas funkcijas. ECB veic arī plašu starptautiskās ietekmes analīzi, tostarp, regulāri sagatavojot iespēju aplēses, un tā tiek izmantota monetārās politikas diskusijās.³

Attiecībā uz prasību labāk pamatot jebkādus nākotnes lēmumus par procentu likmju politiku ECB atzīmē, ka tā vairākos veidos plaši informē par saviem apsvērumiem. Monetārās politikas lēmumu pamatojums galvenokārt tiek atspoguļots monetārās politikas paziņojumā, ko publicē pēc katras Padomes monetārās politikas sanāksmes. Papildus tam ECB Valdes locekļi savus viedokļus un nostāju skaidro runās (t. sk. ECB prezidentes runā Eiropas Parlamentā) un intervijās. Padomes monetārās politikas lēmumu pamatojums turklāt tiek atspoguļots arī ECB publikācijās, piemēram, gada pārskatā un "Tautsaimniecības Biļetenā", kā arī ar citu komunikācijas veidu palīdzību. Padomes monetārās politikas sanāksmju pārskatos tiek sniegta detalizēta informācija par diskusijām, uz kuru pamata pieņemti lēmumi. Turklāt pēc monetārās politikas stratēģijas pārskatīšanas 2020. un 2021. gadā ECB pastāvīgi strādājusi, uzlabojot komunikāciju ar sabiedrību, lai labāk izskaidrotu savus lēmumus skaidrā un pieejamā veidā. Piemēram, tā nākusi klajā ar vizualizētiem monetārās politikas paziņojumiem ("Īsumā par mūsu monetārās politikas paziņojumu"), ko publicē pēc katras monetārās politikas preses konferences. Nesen ECB sākusī arī iniciatīvu "ECB un jūs", lai radītu telpu atklātam dialogam ar euro zonas iedzīvotājiem, atbildētu uz viņu jautājumiem un uzklausi viņu bažas. Tas ir īpaši nozīmīgi augstas inflācijas un izlēmīgu monetārās politikas pasākumu kontekstā.

Attiecībā uz paļaušanos uz ārējiem kredītreitingiem saistībā ar valsts obligācijām ECB nodrošinājuma sistēmā ECB atzīmē, ka Eurosistēma nepaļaujas tikai uz kredītreitingu aģentūrām un nepārņem to novērtējumus mehāniski. Eurosistēmai ir labi izveidota kredītnovērtējuma sistēma (ECAF), kas nosaka procedūras, noteikumus un paņēmienus, lai nodrošinātu augstu kredītkvalitātes standartu ievērošanu attiecībā uz aktīviem, kurus izmanto kā nodrošinājumu, un monetārās politikas operāciju iegādēm.⁴ Šie noteikumi ir publiski noteikti Eurosistēmas tiesību aktos un ietver prasības, kas jāizpilda, lai kredītreitingu aģentūras Eurosistēmā atzītu par ārējo kredītnovērtējuma iestādi. Tomēr

³ Sk., piemēram, ECB speciālistu 2023. gada marta makroekonomisko iespēju aplēšu euro zonai 2. ielikumu "Starptautiskā vide".

⁴ Sīkāku informāciju par ECAF sk. ECB interneta vietnē.

Eurosistēma nepaļaujas tikai uz kredītreitingu aģentūrām un nepārņem to novērtējumus mehāniski. Tā plaši sadarbojas ar kredītreitingu aģentūrām un rūpīgi pārbauda kredītreitingus, lai labāk izprastu tos un nošķirtu spriedumu nozīmi lēmumos par kredītreitingu. Šī padziļinātā uzticamības pārbaude ļauj Eurosistēmai izmantot savas tiesības piemērot rīcības brīvību un vajadzības gadījumā atkāpties no ārējiem kredītreitingiem. Piemēram, Eurosistēma savulaik piešķīrusi atbrīvojumus no minimālās kredītkvalitātes prasības, lai pieņemtu atsevišķu valstu valsts parāda instrumentus. Koronavīrusa (Covid-19) pandēmijas laikā tā saglabāja arī dažu tirgojamo aktīvu, t. sk. valsts obligāciju, atbilstību, pat ja kredītreitingu aģentūras bija pazeminājušas attiecīgos kredītreitingus. Tas skaidri parāda, ka Eurosistēma izmanto visu attiecīgo informāciju, lai noteiktu aktīva kredītkvalitāti. Ārējo reitingu izmantošana valstu kredībspējas noteikšanai monetārās politikas īstenošanas sistēmā tiešām tika apsvērta monetārās politikas stratēģijas izvērtēšanas kontekstā. Sīkāka informācija atrodama īpašā sadaļā ECB speciālajā pētījumā par monetārās un fiskālās politikas mijiedarbību euro zonā.⁵

2. Inflācija

Attiecībā uz rezolūcijā paustajām bažām par vēsturiski augsto inflācijas līmeni ECB ir gatava savu pilnvaru ietvaros turpināt koriģēt visus tās instrumentus, lai nodrošinātu inflācijas atgriešanos mērķa līmenī vidējā termiņā. Euro zonu 2022. gadā ietekmēja vairāki ārkārtas šoki, kas sekmēja inflācijas līmeņa paaugstināšanos līdz nepieredzētam līmenim. Ļoti liela nozīme inflācijas kāpumā bija piedāvājuma faktoriem, piemēram, enerģijas un pārtikas preču cenu kāpumam un ieilgušajām piegādes ķēžu problēmām. Runājot par iekšējiem faktoriem, nozīme bija arī pieprasījuma faktoriem, īpaši tajās nozarēs, kuras spēcīgi ietekmēja tautsaimniecības atkalatvēršanās. Iekšzemes izmaksu spiedienu veicināja darba samaksas kāpuma nostiprināšanās un peļņas maržu kāpums. Gaidāms, ka šo faktoru ietekme izzudīs, un kopējai inflācijai vajadzētu turpināt samazināties. Vienlaikus ECB saglabā piesardzību attiecībā uz riskiem, kas saistīti ar šo perspektīvu, un pievērš uzmanību jebkurām cenu un darba samaksas spirāles veidošanās pazīmēm. Pašreizējais algu kāpums atspoguļo pirkspējas tuvināšanos cenām saspringta darba tirgus apstākļos. Vairums ilgāka termiņa inflācijas gaidu rādītāju pašlaik ir aptuveni 2 % līmenī, taču tie pastāvīgi jāmonitorē.

Attiecībā uz vidējā termiņa definīciju inflācijas mērķī ECB atzīmē, ka nav skaitliski precīzas vidējā termiņa ex ante definīcijas. Kā ECB prezidente paskaidroja nesenojā vēstulē, vidējā termiņa orientācija pieļauj neizbēgamas inflācijas īstermiņa novirzes no 2 % mērķa, kā arī laika nobīdi un mainīgumu monetārās politikas transmisijā uz tautsaimniecību un inflāciju.⁶ Vidēja termiņa orientācijas elastība atspoguļo to, ka pienācīga monetārās politikas reakcija uz inflācijas novirzi no mērķa ir atkarīga no konkrētā konteksta un no novirzes

⁵ Sk. 9. ielikumu *Work stream on monetary-fiscal policy interactions, Monetary-fiscal policy interactions in the euro area* ("Darbu sērija par monetārās un fiskālās politikas mijiedarbību. Monetārās un fiskālās politikas mijiedarbība euro zonā"), *Occasional Paper Series*, Nr. 373, ECB, 2021. gada septembris.

⁶ Sk. ECB priekšsēdētājas vēstuli EP deputātam Honasam Fernandesam Alvaresam (*Jonás Fernández Álvarez*) par monetāro politiku, 2023. gada 18. aprīlis.

izcelsmes, apmēra un ilguma. Piemēram, preču un pakalpojumu pieprasījuma šoks var virzīt inflāciju un reālo ekonomisko aktivitāti vienā virzienā, savukārt preču un pakalpojumu piedāvājuma šoki varētu radīt īslaicīgu kompromisu starp inflāciju un reālo ekonomisko aktivitāti. Parasti nepieciešamība saskaņot iekšzemes pieprasījuma nosacījumus un stabilizēt inflācijas gaidas ir aktuālāka pirmajā no minētajiem gadījumiem, tāpēc ieteicams pieņemt vidējā termiņa definīciju, kas ir īsāka nekā otrajā no minētajiem gadījumiem. ECB skaidro laika jēdziena korekcijas savos monetārās politikas paziņojumos un rakstos "Tautsaimniecības Biļetenā".

Attiecībā uz bažām par to, ka peļņa ir veicinājusi inflāciju, un aicinājumu regulāri publicēt datus par to, kā peļņa veicinājusi inflāciju, arī ECB ir paudusi bažas par uzņēmumu peļņas nozīmi pašreizējās inflācijas norisēs. Kā ECB prezidente paskaidroja nesenaajā vēstulē, ECB regulāri analizē cenu attīstību, pamatojoties uz plašu rādītāju loku, un šī analīze tādā pašā mērā aplūko darba samaksas un peļņas attīstību.⁷ Attiecībā uz to, ka peļņa veicina inflāciju, ECB analīze rāda, ka augstākām peļņas maržām bijusi būtiska nozīme iekšzemes izmaksu spiediena pieaugumā euro zonā. Daudzi uzņēmumi nozarēs, kurās vērojams ierobežots piedāvājums un pieprasījuma atjaunošanās, spējuši palielināt peļņas maržas. Novērtējot ietekmi uz iekšzemes cenu spiedienu, ko nosaka pēc iekšzemes kopprodukta deflatora gada pieauguma tempa, 2022. gada 4. ceturksnī vienības peļņas ietekmes īpatsvars pārsniedza pusi, savukārt vienības darbaspēka izmaksu ietekmes īpatsvars nepārsniedza pusi.⁸ Īpaši spēcīgs produkcijas vienības peļņas kāpums bija enerģētikas, lauksaimniecības, būvniecības, apstrādes rūpniecības, kā arī tirdzniecības un transporta pakalpojumu nozarēs. Kopumā ECB analīze liecina, ka uzņēmumi nav absorbējuši ražošanas izmaksu spiedienu, samazinot maržu (kā tika novērots iepriekš), bet gan ir veikuši šī spiediena pārnese uz pārdošanas cenām. Neparasti spēcīgā pārnese, iespējams, atspoguļo konkurences spiediena mazināšanos augstas inflācijas vidē, ko raksturo globālā piedāvājuma svārstības un pieprasījuma atjaunošanās pēc pandēmijas. Šādā vidē peļņas maržu saglabāšana vai palielināšana neietver risku zaudēt tirgus daļu. Attiecībā uz datiem par peļņas tendencēm ECB atzīmē, ka tās makroekonomiskā analīze lielā mērā balstīta uz nacionālajos un sektoru kontos pieejamo informāciju. Attiecībā uz aicinājumu regulāri publicēt aprēķinātos datus par to, kā peļņa veicinājusi inflāciju, ECB uzsver, ka nacionālo un sektoru kontu informācija ir publiski

⁷ Sk. ECB prezidentes vēstuli EP deputātiem Henriķei Hānai (*Henrike Hahn*), Ernestam Urtaşunam (*Ernest Urtaşun*) un Rasmusam Andersenam (*Rasmus Andresen*) par tautsaimniecības norisēm euro zonā, 2023. gada 18. aprīlis.

⁸ IKP deflators mēra "cenu" kopējai pievienotajai vērtībai uz vienu produkcijas vienību. To var sadalīt vienības darbaspēka izmaksās, darbības bruto ieņēmumos (vai peļņā) par produkcijas vienību un tīrajās netiešajās nodokļos par vienu produkcijas vienību. Sk. arī *O. Arce, E. Hahn un G. Koester* 2023. gada 30. marta ierakstu ECB blogā *How tit-for-tat inflation can make everyone poorer* ("Kā "dots pret dotu" inflācija visus padara nabadzīgākus") un rakstu *Profitability and leverage developments of listed non-financial corporations in the euro area* ("Euro zonas biržās kotēto nefinanšu sabiedrību pelnītspējas un aizņemto līdzekļu īpatsvara dinamika") ECB "Tautsaimniecības Biļetena" 2006. gada jūnija izdevumā.

pieejama un ka ECB regulāri informē par analīzes pamatojumu un publicē aktualizētus novērtējumus, piemēram, ECB "Tautsaimniecības Biļetenā".⁹

Attiecībā uz bažām par inflācijas gaidu destabilizēšanu ECB atzīmē, ka vairākums ilgāka termiņa inflācijas gaidu rādītāju ir tuvu 2 % inflācijas mērķim un nenorāda uz destabilizēšanas pazīmēm. Tomēr ECB regulāri uzsver, cik svarīgi ir nepārtraukti monitorēt inflācijas gaidu norises un ātri rīkoties, ja rastos skaidras gaidu destabilizēšanas pazīmes.

Kas attiecas uz pieprasījumu turpināt pētīt inflācijas gaidu lomu un to, kā tās ietekmē ECB paziņojumi un rīcība, ECB vāc profesionālo prognožu sniedzēju, finanšu tirgu, finanšu analītiķu un patērētāju datus. Tā pēta inflācijas gaidas veicinošus faktorus un tajos ietverto informāciju par nākotnes inflāciju. Inflācijas gaidas ir būtiskas inflācijai, jo tās ietekmē iedzīvotāju lēmumus par tēriņiem, uzkrājumiem un ieguldījumiem, kā arī to algu un cenu noteikšanas tendences. Tās bijušas inflācijas dinamikas modeļu pamatelements kopš 20. gs. 60. gadiem un tām ir svarīga nozīme modeļos, ko izmanto centrālās bankas visā pasaulē, sniedzot informāciju un novērtējot monetāro politiku. Veicot darbu 2020.–2021. gada monetārās politikas stratēģijas izvērtēšanas procesā, Eurosistēmas speciālisti pārskatīja inflācijas gaidu iezīmes un nozīmi.¹⁰ Gaidas, kas saistītas ar ilgāka termiņa inflācijas tendenci un līmeni, var būt noderīgi monetārās politikas uzticamības rādītāji, un tās var arī izmantot scenārijiem un riska analīzei prognozēšanā, ko veic, izmantojot strukturālos modeļus. Eurosistēmas speciālisti konstatēja, ka ECB darbības un paziņojumi var būtiski ietekmēt inflācijas gaidas. Piemēram, tika konstatēts, ka 2014. gadā aktīvu iegādes programmu īstenošanai sekoja statistiski nozīmīgs visu termiņu inflācijai piesaistīto mijmaiņas darījumu procentu likmju pieaugums. Tika parādīts arī tas, ka pēc Eurosistēmas iespēju aplēšu publicēšanas konstatētas statistiski nozīmīgas privātā sektora gaidu korekcijas. ECB komunikācijas ietekme uz inflācijas gaidām tiek pastāvīgi pārskatīta iekšējā analīzē.¹¹

Attiecībā uz bažām par inflācijas līmeņa atšķirībām euro zonā un to, ka tās apdraud ECB monetārās politikas un tās transmisijas vienotību, ECB atzīmē, ka tās monetārā politika ir vērsta uz inflāciju euro zonā kopumā. Inflācijas atšķirības monetārajā savienībā pašas par sevi nerada bažas, jo tās atspoguļo īslaicīgas šoku korekcijas vai ir saistītas ar izlīdzināšanās procesiem. Pašreizējās inflācijas līmeņa atšķirības lielākoties var skaidrot ar valstu atšķirīgajiem riskiem, kas

⁹ Sk., piemēram, rakstu *Profit developments in the euro area* ("Peļņas attīstība euro zonā") ECB "Tautsaimniecības Biļetenā" 2008. gada augusta izdevumā, rakstu *The role of profits in shaping domestic price pressures in the euro area* ("Peļņas ietekme uz iekšzemes cenu spiedienu euro zonā") ECB "Tautsaimniecības Biļetenā" 2013. gada marta izdevumā, rakstu *How do profits shape domestic price pressures in the euro area* ("Kā peļņa ietekmē iekšzemes cenu spiedienu euro zonā") ECB "Tautsaimniecības Biļetenā" 2019. gada izdevumā Nr. 6 un rakstu *The role of profit margins in the adjustment to the COVID-19 shock* ("Peļņas maržu ietekme, pielāgojoties Covid-19 šoka radītajiem apstākļiem") ECB "Tautsaimniecības Biļetenā" 2021. gada izdevumā Nr. 2.

¹⁰ Sk. *Work stream on inflation expectations. Inflation expectations and their role in Eurosystem forecasting* ("Darbu sērija par inflācijas gaidām. Inflācijas gaidas un to loma Eurosistēmas prognozēšanā"), *Occasional Paper Series*, Nr. 264, ECB, 2021.

¹¹ Sk. *Work stream on monetary policy communications. Clear, consistent and engaging: ECB monetary policy communication in a changing world* ("Darbu sērija par monetārās politikas komunikāciju. Skaidra, konsekventa un saistoša – ECB monetārās politikas komunikācija mainīgajā pasaulē"), *Occasional Paper Series*, Nr. 274, ECB, 2021. gada septembris.

saistīti ar enerģijas un pārtikas izejvielu cenu agrāko straujo kāpumu, kā arī ar pandēmiju saistītām piegādes ķēžu problēmām. Turklāt inflācijas atšķirības veicināja tūrisma un viesmīlības nozaru (kurās, tautsaimniecībai atkalatveroties, strauji atjaunojās patērētāju pieprasījums) atšķirīgais īpatsvars dažādās valstīs. ECB paredz, ka šo faktoru atšķirīgā ietekme lielā mērā būs īslaicīga, tāpēc inflācijas atšķirības laika gaitā normalizēsies. Enerģijas cenu inflācijas izraisītajām atšķirībām būtu jāsamazinās, enerģijas cenu tendencēm atgriežoties normālā līmenī, kas tādā gadījumā samazinātu arī inflācijas atšķirības, kuras radušās kompensējošo pasākumu atšķirību dēļ dažādās valstīs. Atšķirībām, kuru pamatā ir atkalatvērsšanās atšķirības dažādās valstīs, kā arī globālo piegādes problēmu iedarbībai vajadzētu normalizēties, tiklīdz šī ietekme izzudīs. Tā kā inflācijas atšķirības atspoguļo strukturālās atšķirības dažādās euro zonas valstīs, tās jārisina, veicot atbilstošas strukturālās reformas valstu līmenī.

3. Sekundārā mērķa un proporcionalitātes analīze

Attiecībā uz Eiropas Parlamenta ierosinājumu izmantot rezolūciju, lai sniegtu informāciju ECB par ECB sekundāro mērķi, ECB atzinīgi vērtē šādu ieguldījumu. Neierobežojot cenu stabilitātes mērķi, ECB saskaņā ar Līguma par Eiropas Savienības darbību 127. panta 1. punktā noteikto sekundāro mērķi atbalsta Eiropas Savienības vispārējo ekonomikas politiku, lai palīdzētu sasniegt ES mērķus, kā noteikts Līguma par Eiropas Savienību 3. pantā.¹² Ekonomiskās politikas formulēšanas principu kontekstā Eiropas Parlaments kopā ar Eiropadomi, Eiropas Savienības Padomi un Eiropas Komisiju ir viena no ES institūcijām, kas svarīga tās sekundārā mērķa sasniegšanai. Šajā sakarā ECB atgādina, ka ES vispārējās ekonomiskās politikas izpausmju un prioritāšu noteikšanas pamatā jo īpaši ir tiesību aktu pieņemšana un starptautisko saistību uzņemšanās, piemēram, ES 2016. gadā parakstītais Parīzes nolīgums. Kompetento ES iestāžu, t. sk. Eiropas Parlamenta, skaidra prioritātes noteikšana noteiktām ekonomikas politikas jomām palīdzēs ECB sasniegt tās sekundāro mērķi. Turklāt, lai ECB īstenotu savu sekundāro mērķi, ir svarīgi ņemt vērā tādus faktorus kā politikas tuvums galvenajam mērķim un ECB galvenajai kompetences jomai, kā arī tas, vai šī ekonomikas politika ir precīza un bez nosacījumiem.

Attiecībā uz aicinājumu ECB gada pārskatā īpašu sadaļu veltīt tam, lai paskaidrotu, kā tā interpretējusi un īstenojusi savus sekundāros mērķus, un izklāstītu savas monetārās politikas ietekmi uz ES vispārējo ekonomikas politiku, ECB atgādina, ka Padome savos monetārās politikas lēmumos jau ņem vērā citus ar monetārās politikas īstenošanu saistītus apsvērumus, kas nepārprotami atzīti tās monetārās politikas stratēģijā. Par to liecina ECB prezidenta ievadrunas monetārajos dialogos ar Eiropas Parlamenta Ekonomikas un monetāro lietu komiteju un ECB preses konferencēs, kurās prezidente izklāsta

¹² Piemēram, Padome nolēma grozīt uzņēmumu sektora aktīvu iegādes programmas regulējumu, lai pavērstu programmas dalījumu, iekļaujot tajā vairāk emitentu ar labākiem klimata rādītājiem, atsaucoties ne tikai uz ECB galveno mērķi, bet arī uz tās sekundāro mērķi. Sk. 3. apsvērumu Eiropas Centrālās bankas [Lēmumā \(ES\) 2022/1613](#) (2022. gada 9. septembris), ar ko groza Lēmumu (ES) 2016/948 par uzņēmumu sektora aktīvu iegādes programmas īstenošanu (ECB/2016/16) (ECB/2022/29) (OV L 241, 19.09.2022., 13. lpp.).

apsvērumus, kas svarīgi, lai sasniegtu galveno mērķi, piemēram, attiecībā uz nodarbinātību un finanšu stabilitāti. Šādu apsvērumu ņemšana vērā ietekmē reālo tautsaimniecību un finanšu sistēmu un veicina cenu stabilitāti. Kā uzsvērts 2020.–2021. gada monetārās politikas stratēģijas izvērtējuma kontekstā¹³, ECB Padome, pielāgojot savus monetārās politikas instrumentus, izvēlēsies konfigurāciju, kas vislielākā mērā kalpo tādas vispārējās ekonomikas politikas atbalstam Savienībā, kura saistīta ar izaugsmi, nodarbinātību un sociālo iekļaušanu, aizsargā finanšu stabilitāti un palīdz mazināt klimata pārmaiņu ietekmi, ar nosacījumu, ka divas instrumentu kopuma konfigurācijas ir vienlīdz labvēlīgas un nekaitē cenu stabilitātei. Lai gan skaidrojums par to, kā ECB Padome ņem vērā šādus citus apsvērumus, jau ir iekļauts dažādās gada pārskata nodaļās, ECB centīsies sīkāk paskaidrot saikni starp šiem citiem apsvērumiem, tās galveno mērķi un, ja nepieciešams, sekundāro mērķi.

Attiecībā uz ierosinājumu ņemt vērā monetārās politikas lēmumu ietekmi uz zemāko ienākumu slāņiem un neaizsargātām grupām, kā arī uz labklājības un ienākumu nevienlīdzību, ECB atzīmē, ka augsta inflācija būtiski ietekmē mājāsaimniecības, īpaši zemākas ienākumu grupas. Tāpēc inflācijas apkarošana būtiski mazinās šo slogu un ir labākais ieguldījums, ko monetārā politika var sniegt ienākumu aizsardzībā. Konkrēti, attiecībā uz proporcionalitātes novērtējumu tajā ietverta monetārās politikas pasākumu priekšrocību un iespējamo blakusefektu, to mijiedarbības un līdzsvara analīze. Ieguvumu novērtējums attiecas uz transmisiju uz finansēšanas nosacījumiem, kā arī paredzamo ietekmi uz inflāciju, savukārt iespējamo blakusefektu novērtējums attiecas uz neparedzētu ietekmi uz reālo tautsaimniecību un finanšu sistēmu. Monetārās politikas operācijas vienmēr ietekmē mājāsaimniecību ienākumus un labklājību, lai gan zināms, ka šāda ietekme ir daudzveidīga un grūti nosakāma laikus. Ietekme cita starpā ir atkarīga no mājāsaimniecību un attiecīgā perioda īpašajām iezīmēm, un tāpēc nav viegli veikt tās proporcionalitātes novērtējumu. Jebkāda ienākumu un labklājības stāvokļa korekcija ir valdību rokās, kurām ir pilnvaras un instrumenti, lai koriģētu nevēlamas norises.

Attiecībā uz prasību turpināt regulāri publicēt informāciju par euro starptautisko lomu ECB atzīmē, ka tā regulāri publicē pārskatu par norisēm saistībā ar to, kā ārpus euro zonas esošo valstu rezidenti izmanto euro.¹⁴ Euro starptautisko nozīmi galvenokārt atbalstītu dziļāka un pilnīgāka Ekonomikas un monetārā savienība. Banku savienības izveides pabeigšana padarītu euro zonu noturīgāku, savukārt kapitāla tirgu savienības izveides pabeigšana palielinātu finansējuma avotus un samazinātu darījumu izmaksas, tādējādi stiprinot euro kā starptautisku investīciju, finansēšanas un norēķinu valūtu. ECB atbalsta centienus pabeigt banku savienības un kapitāla tirgu savienības izveidi un uzsver, cik svarīgi to darīt, īpaši ņemot vērā zaļo un digitālo pārkārtošanos.

¹³ Sk. *An overview of the ECB's monetary policy strategy* ("Pārskats par ECB monetārās politikas stratēģiju"), ECB, 2021. gada 8. jūlijs.

¹⁴ Sk., piemēram, *The international role of the euro* ("Euro starptautiskā loma"), ECB, 2022. gada jūnijs.

4. Klimata pārmaiņas

Attiecībā uz rezolūcijā izteikto aicinājumu ECB izvērtēt, cik lielā mērā klimata pārmaiņas ietekmē tās spēju saglabāt cenu stabilitāti, ECB atzīmē, ka tā vēlti nozīmīgus resursus, lai analizētu, kā klimata pārmaiņas ietekmē cenu stabilitātes perspektīvu. Nemazinātas klimata pārmaiņas var radīt būtisku risku cenu stabilitātei euro zonā, savukārt klimata pārmaiņu mazināšanas politikai gaidāma tikai mērena un īslaicīga ietekme uz inflāciju.¹⁵ ECB speciālistu nesēn veiktais darbs liecina, ka fizisko risku, piemēram, karstuma viļņu un citu laikapstākļu šoku, ietekme uz inflāciju (īpaši uz pārtikas cenu inflāciju) var būt būtiska, ja turpmāk netiks mazinātas klimata pārmaiņas.¹⁶ Turpretī oglekļa cenu pieaugumam, kas atbilst ES neto nulles mērķiem, jo īpaši, ja to īsteno labi saprotamā un paredzamā veidā un ja to papildina ar cenām nesaistīta mazināšanas politika, var būt tikai neliela ietekme uz inflāciju, kas vidējā termiņā pakāpeniski samazināsies.¹⁷ ECB integrē klimata pārmaiņu mazināšanas pasākumus savās makroekonomiskajās iespēju aplēsēs un makroekonomiskajos modeļos, lai uzlabotu pamatā esošo spēku analītisko izpratni.¹⁸ Līdz šim pieejamie pierādījumi kopumā liecina, ka klimata pārmaiņu mazināšanas politika un zaļā pārkārtošanās ir cenu stabilitātes veicinošs faktors ilgtermiņā.

Attiecībā uz rezolūcijā iekļautajām atsaucēm uz tirgus neitralitāti un uzņēmumu sektora aktīvu iegādes programmu ECB uzsver, ka tirgus neitralitāte ir darbības instruments, nevis juridiska prasība. Tirgus neitralitāte var palīdzēt nodrošināt, ka Eurosistēmas intervences tirgū atbilst Līguma par Eiropas Savienības darbību principam "atvērta tirgus ekonomika, kurā valda brīva konkurence, veicinot resursu efektīvu sadali". Tomēr, kā jau vairākkārt skaidrots iepriekš, Eurosistēma var pamatoti atkāpties no tāda operacionāla un brīvprātīga instrumenta kā tirgus neitralitāte, lai nodrošinātu atbilstību ECB mērķiem un attiecīgajiem Līguma principiem.¹⁹ Piemēram, saskaņā ar ECB klimata plānu Padome nolēma, ka, atkārtoti ieguldot dzēsto vērtspapīru pamatsummas, uzņēmumu obligāciju turējumos no 2022. gada 1. oktobra tieksies iekļaut vairāk

¹⁵ Sk. piemēram, A. Ferrari un V. Nispi Landi rakstu *Will the green transition be inflationary? Expectations matter* ("Vai zaļā pārkārtošanās rosinās inflāciju? Gaidām ir nozīme"), *Working Paper Series*, Nr. 2726, ECB, 2022. gada septembris.

¹⁶ Sk. M. Parker, *The impact of disasters on inflation* ("Katastrofu ietekme uz inflāciju"), *Economics of Disasters and Climate Change*, Vol. 2, Issue 1, Springer, 2018. gada aprīlis, 21.-48. lpp.; D. Faccia, M. Parker un L. Stracca, *Feeling the heat: extreme temperatures and price stability* ("Svelmes ietekme: ārkārtēja temperatūra un cenu stabilitāte"), *Working Paper Series*, Nr. 2626, ECB; M. Ciccarelli, F. Kuik, C. Martínez Hernández, *The asymmetric effects of weather shocks on euro area inflation* ("Ar laika apstākļiem saistīto šoku asimetriskā ietekme uz euro zonas inflāciju"), *Working Paper Series*, Nr. 2798, ECB, 2023. gada marts.

¹⁷ Sk. ielikumu *Model-based analysis of the short-term impact of increasing the effective carbon tax on euro area output and inflation* ("Uz modeļiem balstīta analīze par faktiskā oglekļa nodokļa paaugstināšanas īstermiņa ietekmi uz produkcijas izlaidi un inflāciju euro zonā") rakstā *Fiscal policies to mitigate climate change in the euro area* ("Fiskālā politika klimata pārmaiņu mazināšanai euro zonā") ECB "Tautsaimniecības Biļetena" 2022. gada izdevumā Nr. 6.

¹⁸ Stikāku informāciju sk. rakstā *Climate-related policies in the Eurosystem/ECB staff macroeconomic projections for the euro area and the macroeconomic impact of green fiscal measures* ("Ar klimatu saistītā politika Eurosistēmā/ECB speciālistu makroekonomiskās iespēju aplēsēs euro zonai un "zaļo" fiskālo pasākumu makroekonomiskā ietekme") ECB "Tautsaimniecības Biļetena" 2023. gada izdevumā Nr. 1.

¹⁹ Stikāku informāciju sk. arī ECB prezidentes vēstulē EP deputātam Markusam Ferberam (*Markus Ferber*) par klimata pārmaiņām, 2022. gada 11. novembris.

emitentu ar labākiem klimata rādītājiem.²⁰ Eurosistēma uzņēmumu obligāciju turējumos tiecas iekļaut vairāk emitentu ar labākiem klimata rādītājiem, ņemot vērā to iepriekšējās emisijas un dekarbonizācijas mērķus, kā arī ar klimatu saistītās informācijas kvalitāti. Iegādes un atkārtotas ieguldīšanas nolūkā iepriekš galvenokārt ņēma vērā emitentu tirgus kapitalizāciju, savukārt tagad uzņēmumu sektora aktīvu iegādes programmā tiek ņemta vērā arī informācija, kas ir būtiska, lai novērtētu uzņēmumu riskus, kas saistīti ar klimatu. Iekļaujot klimata pārmaiņu apsvērumus aktīvu izvietojumā, Eurosistēma ņem vērā ar klimata pārmaiņām saistītos finanšu riskus, regulējuma un juridiskās norises, kā arī datu pašreizējo pieejamību un kvalitāti, vienlaikus saglabājot iegādes programmu plašo darbības jomu atbilstoši pienākumam rīkoties saskaņā ar principu par atvērta tirgus ekonomiku, kurā valda brīva konkurence, veicinot resursu efektīvu sadali. No 2023. gada marta, sākoties daļējas atkārtotas ieguldīšanas periodam, sākotnējā tirgū turpinās iegādāties tikai to emitentu vērtspapīrus, kuriem ir labāki klimata rādītāji un zaļās obligācijas, kam piemēro stingru identificēšanas procesu. Turklāt iegādes otrreizējā tirgū, kas nepieciešamas daļējas atkārtotas ieguldīšanas apjoma sasniegšanai, turpinās veikt saskaņā ar emitentu izvēles regulējumu. ECB sākotnējā ar klimatu saistītā finanšu informācija liecina, ka uzņēmumu aktīvu turēšana monetārās politikas mērķiem jau darbojas dekarbonizācijas virzienā, jo emitentu oglekļa emisiju intensitāte pakāpeniski samazinājusies.²¹ ECB lēmums no 2022. gada oktobra turējumos iekļaut vairāk emitentu ar labākiem klimata rādītājiem palīdz vēl vairāk dekarbonizēt Eurosistēmas uzņēmumu sektora portfeļus atbilstoši Parīzes nolīguma mērķiem.

Attiecībā uz sadarbību ar kredītreitingu aģentūrām, lai palielinātu klimata jomas risku caurredzamību, ECB atzinīgi vērtē Eiropas Parlamenta atzinumu par to, cik svarīgi ir sadarbīties ar kredītreitingu aģentūrām saistībā ar klimata jomas riskiem. Nesen veikts²² ECB speciālistu pētījums atklāj lielas atšķirības metodoloģijā un informācijas atklāšanas praksē saistībā ar kredītreitingu noteikšanas un aktīvu grupu klimata pārmaiņu riskiem. ECB turpinās sadarbīties ar kredītreitingu aģentūrām, lai panāktu lielāku caurredzamību attiecībā uz klimata pārmaiņu riska iekļaušanu kredītreitingos. Tā arī pastāvīgi uzraudzīs un pieprasīs turpmāku progresu noteiktajās jomās, kurās kredītvērtējuma aģentūras var uzlabot situāciju. Tas jo īpaši attiecas uz caurredzamību attiecībā uz modeļiem un metodēm, ko izmanto, lai novērtētu pakļautību klimata pārmaiņu riskam, kā arī attiecībā uz kredītreitingu lēmumu un ziņojumu publicēšanu. Šajā procesā būtu pilnībā jāievēro aģentūru metodoloģiskā neatkarība un regulatoru loma. Eurosistēma arī uzlabo savus riska novērtēšanas instrumentus un spējas labāk iekļaut ar klimatu un vidi saistītos riskus savās iekšējās kredītnovērtējuma sistēmās, kurām no 2024. gada beigām tiks piemēroti vienoti minimālie standarti.

²⁰ Sk. ECB 2022. gada 19. septembra paziņojumu presei [ECB provides details on how it aims to decarbonise its corporate bond holdings](#) ("ECB sniedz sīkāku informāciju par savu uzņēmumu obligāciju turējumu dekarbonizāciju").

²¹ Sk. ECB 2023. gada 23. marta paziņojumu presei [ECB starts disclosing climate impact of portfolios on road to Paris-alignment](#) ("Gatavojoties Parīzes nolīguma īstenošanai, ECB atklāj informāciju par tās portfeļu ietekmi uz klimatu") un atsaucies tajā.

²² Sk. *M. Breitenstein*, *S. Ciommo*, un *F. Walch* rakstu [Disclosure of climate change risk in credit ratings](#) ("Klimata pārmaiņu riska atklāšana kredītreitingos"), *Occasional Paper Series*, Nr. 303, ECB, 2022. gada septembris.

5. Digitālais euro, kryptoaktīvi, kiberdrošība un banknotes

Attiecībā uz rezolūcijā pausto piezīmi, ka digitālais euro varētu papildināt skaidro naudu kā maksāšanas līdzekli, taču nedrīkst to aizstāt, ECB vēlreiz apstiprina savu apņemšanos turpināt nodrošināt skaidro naudu.²³ Digitālais euro skaidro naudu papildinātu, nevis to aizstātu. Tas būtu apgrozībā vienlaikus ar skaidro naudu, apmierinot patērētāju augošo pieprasījumu pēc ātriem un drošiem digitālajiem maksājumiem. Tāpat kā skaidrā nauda, tā būtu ECB emitētā un atbalstītā publiskā sektora nauda un nodrošinātu augstus privātuma un kiberdrošības standartus.²⁴

Attiecībā uz prasību digitālā euro izstrādē pienācīgi ņemt vērā riskus banku sektoram un reālās tautsaimniecības vispārējai kredīvēšanai, ECB atkārtoti apstiprina savu apņemšanos novērst pārmērīgu digitālā euro izmantošanu kā ieguldījumu veidu un ar to saistīto risku, ka pēkšņi notiks liela līdzekļu pārvietošana no banku noguldījumiem uz digitālo euro. ECB rūpīgi izvērtē digitālā euro potenciālo ietekmi uz monetāro politiku, finanšu stabilitāti un finanšu starpnieku pakalpojumu sniegšanu.²⁵ ECB uzskata, ka jebkādas nevēlamas sekas, ko digitālā euro emisija varētu radīt finanšu stabilitātei, monetārajai politikai vai finanšu starpnieku pakalpojumu sniegšanai, vislabāk mazināt ar tā izstrādes risinājuma palīdzību. Šajā sakarā ECB ieviestu instrumentus apgrozībā esošā apjoma kontrolei digitālā euro izstrādē. Lēmums par šo instrumentu kalibrēšanu tiktu pieņemts tad, kad tuvotos iespējamā digitālā euro ieviešana, ņemot vērā tābrīža ekonomisko un finanšu vidi.

Attiecībā uz atsauci uz ECB lēmumu iesaistīt Amazon digitālā euro prototipa saskarņu testēšanā ECB atkārtoti uzsver, ka prototipu izstrādes darbs bija mācību process, lai pārbaudītu digitālā euro tehniskās iespējas.²⁶ Tehniskā izveides pakete, kas tika izplatīta uzņēmumiem, kuri piedalījās prototipu izstrādes procesā, publicēta ECB interneta vietnē.²⁷ Interfeisu prototipu nodrošinātāju atlasē tika izmantota caurredzama un atklāta pieeja, pārsniedzot to, kas ES noteikumos paredzēta attiecībā uz bezatlīdzības līgumiem. Prototipu izstrādes darbs bija "laboratorijas eksperiments", kura veikšanā netika izmantoti reālie maksājumu dati. Uzņēmumi, kas piedalās prototipu izstrādē, nevar ietekmēt potenciālo digitālā euro izstrādes risinājumu, un tiem nebūs priekšrocību turpmākajos projekta posmos salīdzinājumā ar citiem uzņēmumiem. Prototipu izstrādes uzdevums nebija radīt

²³ Eurosistēmas skaidrās naudas stratēģijas mērķis ir nodrošināt, ka skaidrā nauda ir plaši pieejama un vispāratzīta kā maksāšanas un vērtību uzkrāšanas līdzeklis.

²⁴ Stikāka informācija par digitālā euro projekta virzību pieejama ECB pirmajā progresā ziņojumā (publicēts 2022. gada septembrī), otrajā progresā ziņojumā (publicēts 2022. gada decembrī) un trešajā progresā ziņojumā (publicēts 2023. gada aprīlī).

²⁵ Stikāku ieskatu par centrālo banku digitālās valūtas, kas paredzēta neliela apjoma maksājumiem, ietekmi uz banku starpniecību sk. R. Adalid u.c. rakstā *Central bank digital currency and bank intermediation* ("Centrālo banku digitālā valūta un banku starpniecība"), *Occasional Paper Series*, Nr. 293, ECB, 2022. gada maijs.

²⁶ Sk. *ECB selects external companies for joint prototyping of user interfaces for a digital euro* ("ECB atlasa ārējos uzņēmumus kopīgai lietotāju saskarņu prototipa izstrādei digitālajam euro"), *MIP News*, ECB, 2022. gada 16. septembris, un EP Ekonomikas un monetārās komitejas priekšsēdētājam Irēnei Tinalji (*Irene Tinagli*) adresēto Fabio Panetas (*Fabio Panetta*) vēstuli par digitālā euro lietotāju saskarņu prototipu izstrādi, 2022. gada 17. oktobris.

²⁷ Sk. *Eurosistēmas digitālā euro prototipu izveides paketi*, ECB, 2022. gada 7. decembris, un tās pielikumus.

pilnvērtīgus risinājumus, un tas nebūs pamats nevienam lēmumam par konkrētu tehnoloģiju vai funkcionalitāti galīgajam digitālā euro izstrādes risinājumam. ECB vēl nav pieņēmusi lēmumu par to, kuras tehnoloģijas būtu vispiemērotākās digitālajam euro.

Kas attiecas uz rezolūcijas aicinājumu ECB pastiprināt kryptoaktīvu attīstības uzraudzību, ECB cieši monitorē kryptoaktīvu radītos riskus finanšu stabilitātei un to ietekmi uz monetārās politikas transmisiju un tirgus infrastruktūras un maksājumu drošību un raitu darbību. ECB 2022. gadā publicēja vairākus rakstus un veica intervences saistībā ar kryptoaktīvu, stabilo kriptomonētu un decentralizēto finanšu riskiem.²⁸ Tā sadarbojas ar Eiropas uzraudzības iestādēm regulatīvo tehnisko standartu sagatavošanā, lai ieviestu jauno īpašo režīmu kryptoaktīvu tirgiem saskaņā ar ierosināto regulu par kryptoaktīvu tirgiem ("MiCA") un regulējumu finanšu nozares kiberdrošības un darbības noturībai (Digitālās darbības noturības akts, DORA). Turklāt Eurosistēma 2021. gada novembrī publicēja elektronisko maksāšanas līdzekļu, shēmu un procedūru (MLSP) pārraudzības regulējumu un 2022. gadā sāka pirmo digitālo maksājumu tokenu identifikāciju. Turklāt, piedaloties starptautiskajās standartu noteikšanas struktūrās, ECB turpina sniegt ieguldījumu starptautisko standartu izstrādē, lai novērstu kryptoaktīvu un to pakalpojumu sniedzēju riskus, t. sk. riskus, ko rada to saiknes ar finanšu sektoru.

Attiecībā uz rezolūcijā pausto pamudinājumu joprojām pievērst uzmanību kiberuzbrukumu riskiem ECB norāda, ka kopš kara sākuma Ukrainā tā ir paaugstinājusi savu trauksmes līmeni attiecībā uz iespējamem kiberuzbrukumiem. Lai gan nav konstatēti mērķtiecīgi uzbrukumi ECB, kas varētu būt saistīti ar pašreizējo ģeopolitisko spriedzi, ECB turpina cieši monitorēt draudu attīstību un nepārtraukti atbilstoši pielāgo savus aizsardzības pasākumus. Kas attiecas uz TARGET pakalpojumiem (T2, T2S un TIPS), nacionālās centrālās bankas pastiprinājušas modrību savās drošības darbībās, un draudu attīstība tiek rūpīgi monitorēta. Turklāt TARGET pakalpojumos ieviestas spēcīgas kibernetizācijas atklāšanas un reaģēšanas un atjaunošanas spējas, lai nodrošinātu pienācīgu kibernetizācijas līmeni.

Kas attiecas uz 2021. gadā konstatēto vēsturiski zemāko euro banknošu viltošanas līmeni un aicinājumu pastiprināt cīņu pret viltošanu, ECB turpinās sadarboties ar tiesībsargājošām iestādēm un Eiropas Komisiju un aktīvi atbalstīt to darbības.

Attiecībā uz ierosinājumu izveidot sistēmu lielu darījumu labākai uzraudzībai, lai cīnītos pret nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizāciju, izvairīšanos no nodokļu maksāšanas un organizētās noziedzības finansēšanu, ECB pilnībā atzīst, cik

²⁸ Sk. *Decrypting financial stability risks in crypto-asset markets* ("Finanšu stabilitātes risku atšifrēšana kryptoaktīvu tirgos"), ECB 2022. gada maija "Finanšu stabilitātes pārskatā", kā arī *A deep dive into crypto financial risks: stablecoins, DeFi and climate transition risk* ("Padziļināta analīze par kryptoaktīvu finanšu riskiem – stabilās kriptomonētas, decentralizētais finansējums un klimata pārejas risks"), *Stablecoins' role in crypto and beyond: functions, risks and policy* ("Stabilo kriptomonētu loma kryptoaktīvu jomā un citur – funkcijas, riski un politika"), *Decentralised finance – a new unregulated non-bank system?* ("Decentralizētais finansējums – vai jauna neregulēta ārpusbanku sistēma?") un *Mining the environment – is climate risk priced into crypto-assets?* ("Vides izrāce – vai kryptoaktīvos ir ierēķināts klimata risks?") "Makroprudenciālās Uzraudzības Biļetena" 2022. gada jūlija izdevumā Nr. 18.

svaŗīgi ir vērsties pret nelikumīgām darbībām. Tā cieŗi seko lŗdzi likumdevēju diskusijām par ŗiem jautājumiem saistībā ar nelikumīgi iegūtu lŗdzekļu legalizācijas un terorisma finansēšanas novēŗšanas tiesību aktu priekŗlikumiem, ar kuriem Komisija nāca klajā 2021. gada jūlijā. Protams, priekŗlikumos ŗajā jomā būs jāņem vērā euro banknoŗu likumīga maksāšanas lŗdzekļa statuss saskaņā ar Lŗguma par Eiropas Savienības darbību 128. panta 1. punktu.

6. Caurredzamība, pārskatatbildība, dzimumu lŗdztiesība un citi aspekti

Attiecībā uz rezolūcijā izteikto aicinājumu pastiprināt ECB pārskatatbildību Eiropas Parlamenta priekŗā ECB pieŗķir lielu nozŗmi tās pārskatatbildības attiecībām ar Eiropas Parlamentu un ir aņņēmusies sadarboties ar Parlamentu, lai to vēl vairāk uzlabotu. Pārskatatbildības attiecībām ir raksturīga elastība, un tās ir attīstījuŗās saskaņā ar augstākām pārbaudes prasībām. Mijiedarbības bieŗums ir palielinājies, ir izveidoti jauni dialoga formāti un pilnveidoti esoŗie formāti.²⁹ Piemēram, papildus regulārajai sadarbībai, proti, dialogam par monetāro politiku un rakstiskajiem jautājumiem, tiek organizētas papildu uzklausīšanas un ECB apmeklējumi saistībā ar aktuāliem jautājumiem, piemēram, stratēģijas izvērtējumu un digitālo euro. Digitālā euro jautājumā ECB regulāri apmainījās viedokļiem ar Ekonomikas un monetāro lietu komitejas locekļiem, piemēram, rŗkojot īpaŗas publiskas uzklausīšanas, un sniegusi rakstiskus aktualizētus ziņojumus par projekta izpētes posmā sasniegto progresu. ECB augstu novērtē sadarbībā ar Eiropas Parlamentu notikuŗās pārbaudes un gūtās atziņas, kā arī iespējas labāk izskaidrot ECB politiku vēlētajiem pārstāvjiem un iedzīvotājiem. Kā ECB prezidente atzīmēja Eiropas Parlamenta plenārsēdē 2023. gada februārī, ECB ir gatava rakstiski vienoties par pārskatatbildības prakses formalizāciju starp ECB un Eiropas Parlamentu.³⁰ Tas apliecina labas attiecības starp iestādēm un skaidri apliecina ECB aņņemŗanos nodroŗināt savu pārskatatbildības pienākumu efektīvu izpildi. ECB turpinās atbildēt uz Eiropas Parlamenta pārbaudes pieprasījumiem un aktīvi meklēs veidus, kā uzlabot sadarbību ar tās locekļiem atbilstoŗi ES primāro tiesību aktu noteikumiem.

Attiecībā uz rezolūcijā izteikto aicinājumu uzlabot pārskatu sniegŗanu par ECB ieņņemtajām nostājām Bāzeles Banku uzraudzības komitejā, t. sk. rakstiski, ECB ir gatava sniegt ŗādus pārskatus starptautisko institūciju un piemērojamā tiesiskā regulējuma konfidencialitātes ietvaros. Jāatzīmē, ka ECB augstākā lŗmeņa amatpersonām, kas piedalās Bāzeles Banku uzraudzības komitejā, jāievēro Komitejas organizatoriskie noteikumi. ŗajos noteikumos paredzēts, ka: 1) visas diskusijas, dokumentus un analŗzes kvalificē kā konfidencialus; 2) vienpusēja informācijas un dokumentu apmaiņa ir liegta; un 3) locekļiem uzlikts nepārprotams pienākums nodroŗināt konfidencialitāti, uzstājoties publiski. Lai iegūtu vispāŗīgu informāciju par ECB darbu starptautiskos forumos, kuros ECB pārstāv Valde un

²⁹ Sk. *The evolution of the ECB's accountability practices during the crisis* ("ECB pārskatatbildības prakses attīstība krŗzes laikā"), ECB "Tautsaimniecības Biļetena" 2018. gada izdevums Nr. 5.

³⁰ Sk. *debates par Eiropas Centrālās bankas 2022. gada pārskatu*, Eiropas Parlaments, 2023. gada 15. februāris.

Uzraudzības valdes locekļi no ECB, piemērots laiks jautājumu uzdošanai un banku regulējuma starptautiskās dimensijas apspriešanai ir ECB locekļu, ECB prezidentes, viceprezidenta un Uzraudzības valdes priekšsēdētāja regulāra uzklaušanās (īpaši, iepazīstinot ar ECB gada pārskatiem), kā arī Ekonomikas un monetāro lietu komitejas gadskārtējais ECB apmeklējums.

Attiecībā uz rezolūcijā izteikto aicinājumu ECB paplašināt augstāko darba samaksas kategoriju darbiniekiem paredzētā nogaidīšanas perioda piemērošanas jomu, tajā iekļaujot arī zemāko darba samaksas kategoriju darbiniekus, ECB atzīmē, ka pašlaik tiek pārskatīts darbiniekiem ētikas regulējums. Šajā kontekstā ECB rūpīgi izvērtē Eiropas Ombuda ierosinātos uzlabojumus pēc savas iniciatīvas veiktā izmeklēšanā par ECB politiku un praksi "virpuļdurvju efekta" gadījumu novēršanai.³¹ Kad būs pabeigta ētikas principu pārskatīšana, ECB informēs Eiropas Parlamentu par tās rezultātiem.

Attiecībā uz rezolūcijā izteikto aicinājumu izstrādāt stratēģiju attiecībā ar lobistiem un palielināt caurredzamību attiecībā uz kontaktiem personāla līmenī ārpus ECB Padomes ECB atzīmē, ka tā ir pilnībā caurredzama tās regulārajā sadarbībā ar tirgus kontaktgrupām. Lai īstenotu savas pilnvaras, ECB, tāpat kā citām centrālajām bankām, bieži jāsadarbojas ar finanšu tirgu dalībniekiem un citiem tautsaimniecības dalībniekiem, lai no galvenajām ieinteresētajām personām iegūtu attiecīgu informāciju un informāciju, kas palīdz padziļināt izpratni par tautsaimniecības, finanšu tirgu un banku sektora dinamiku. Šī mijiedarbība, līdzīgi kā Padomes līmenī, balstās uz labas pārvaldības principiem un atbilstošiem aizsardzības pasākumiem, kas nodrošina vienlīdzīgu piekļuvi un vienlīdzīgus darbības nosacījumus. ECB nodrošina pilnīgu caurredzamību attiecībā uz šādu sadarbību un savā interneta vietnē publicē sanāksmju darba kārtības un kopsavilkumus, kā arī dalībnieku sastāvu un kontaktgrupu pilnvaras.³²

Attiecībā uz ECB trauksmes celšanas rīku, ECB atkārtο viedokli, ka šis rīks pilnībā atbilst ES trauksmes cēlēju direktīvas principiem.³³ ECB regulējums paredz viegli lietojamu rīku, kas ļauj anonīmi sniegt ziņojumus, kā arī stingrus noteikumus, lai aizsargātu trauksmes cēlētus pret atbērbības draudiem. 2022. gads bija otrs pilnais rīka darbības gads, un gada laikā vairāk nekā pusi trauksmes cēlēju sniegtās informācijas ECB saņēma, izmantojot šo rīku, un lielākā daļa informācijas bija anonīma.

Attiecībā uz darbinieku dzimumu līdzsvaru ECB apņēmusies uzlabot sava darbaspēka daudzveidību un veidot iekļaujošu kultūru, kuras pamatā ir cieņa un piederība. ECB daudzveidības un iekļaušanas stratēģija aptver visus dažādības aspektus un to kopējās iezīmes. Vienlaikus lielāka dzimumu līdzsvara panākšana

³¹ Lēmums par to, kā Eiropas Centrālā banka (ECB) izskata "virpuļdurvju efekta" lietas (OI/1/2022/KR).

³² Sk., piemēram, Obligāciju tirgus kontaktgrupu, Naudas tirgus kontaktgrupu, Valūtas tirgus kontaktgrupu un ECB Operāciju vadītāju kontaktgrupu.

³³ Sk. Eiropas Centrālās bankas 2020. gada 20. oktobra Lēmumu, ar ko groza Eiropas Centrālās bankas darbinieku noteikumus attiecībā uz trauksmes celšanas rīka ieviešanu un uzlabo trauksmes cēlēju aizsardzību (ECB/2020/NP37), un Eiropas Centrālās bankas 2020. gada 27. oktobra Lēmumu (ES) 2020/1575 par novērtējumu un turpmākiem pasākumiem saistībā ar informāciju par pārkāpumiem, par kuriem ziņots, izmantojot trauksmes celšanas rīku, ja iesaistītā persona ir augsta līmeņa ECB amatpersona (ECB/2020/54).

vadošos amatos ir izrādījusies sarežģīta un joprojām ir viens no galvenajiem mērķiem. Kopš 2020. gada, kad tika uzsākta jauna ECB dzimumu līdztiesības stratēģija, ECB ir īstenojusi vairākus pasākumus, lai panāktu lielāku dzimumu līdzsvaru. Piemēram, tā ir pastiprinājusi savus informatīvos centienus, lai piesaistītu sievietes, cieši sadarbojoties ar sieviešu darbinieku tīkliem. Tā ir pārveidojusi ECB stipendiju sievietēm, atsākusi mentorēšanas programmu, uzsākusi pārvaldes darbinieku attīstības programmu un ieviesusi vadlīnijas struktūrvienībām par to, kā karjeras ziņā svarīgus uzdevumus sadalīt iekļaujoši. ECB turpināja arī savu sieviešu līderības programmu. Kopumā šie pasākumi ir sekmējuši progresu dzimumu līdztiesības mērķu sasniegšanā – 2022. gada beigās ECB bija sasniegusi savus mērķus dažos līmeņos un samazinājusi starpību citos līmeņos (sk. 1. tabulu). Saistībā ar 2022. gada mērķiem attiecībā uz sieviešu uzņemšanu³⁴ ECB vismaz 50 % apmērā sasniedza mērķi pieņemt darbā un paaugstināt amatā vadības līmenī (visos vadības un augstākā līmeņa vadības līmeņos). Mērķi uzņemt grupas vadītāja, eksperta un analītiķa līmeņu amatos netika sasniegti, pietrūkstot 10 līdz 6 procentpunktiem, tomēr kopumā ir sasniegts 40–60 % diapazons. Attiecībā uz 2022. gada mērķiem par nodarbināto sieviešu īpatsvaru³⁵ ECB sasniedza savus mērķus attiecībā uz vadošajiem amatiem (visos vadības un augstākā līmeņa vadības amatos). Lai gan eksperta un grupas vadītāja līmeņa amatu mērķi netika sasniegti, pietrūkstot attiecīgi 2 un 1 procentpunktam, atšķirība šajās amatu grupās samazinājās. Sieviešu īpatsvars analītiķu līmenī turpināja pieaugt, tādējādi palielinot to sieviešu skaitu, kurām ir iespējas turpināt karjeras izaugsmi. Panāktais progress liecina, ka dzimumu paritāte ir sasniedzama, pateicoties konkrētām un apņēmīgām darbībām daudzās jomās. Tāpēc ECB turpinās pastiprināt centienus uzlabot dzimumu līdzsvaru.

1. tabula

Mērķi attiecībā uz sieviešu uzņemšanu un to īpatsvaru 2022. gadā

Algu kategorijas	2022. gada mērķi attiecībā uz sieviešu uzņemšanu (= sievietes, kas pieņemtas darbā vai paaugstinātas)	2022. gadā faktiski uzņemtās sievietes	2022. gada mērķi attiecībā uz sieviešu īpatsvaru (= kopējais nodarbināto sieviešu īpatsvars)	2022. gada faktiskais nodarbināto sieviešu īpatsvars
Augstākā līmeņa vadība (K-L)	Vismaz 50 %	60 %	37 %	38 %
Visu līmeņu vadība (I-L)	Vismaz 50 %	52 %	33 %	33 %
Grupās vadītāji (H)	Vismaz 50 %	40 %	37 %	35 %
Eksperti (F/G-G)	Vismaz 50 %	42 %	44 %	43 %
Analītiķi (E/F)	Vismaz 50 %	44 %	51 %	53 %

Avots: ECB.

ECB 2022. gadā kopā ar 28 Eiropas Centrālo banku sistēmas un Vienotā uzraudzības mehānisma institūcijām nāca klajā ar līdztiesības, dažādības un

³⁴ Šie mērķi attiecas uz sievietēm, izsakot procentos no visiem, kurus ECB pieņem darbā un paaugstina attiecīgajās algu kategorijās. Tie attiecas uz iekšējiem un ārējiem personāla atlases konkursiem, kā arī uz pieņemšanu darbā no rezerves sarakstiem vai paaugstināšanu amatā, piešķirot nākamo algu kategoriju.

³⁵ Sieviešu procentuālā daļa attiecīgajās algu kategorijās.

iekļautības hartu. ECB turpinās saglabāt to kā prioritāru jautājumu savā darba kārtībā.

Visbeidzot, attiecībā uz ierosinājumu izveidot neatkarīgu izvērtēšanas biroju ECB atzīmē, ka tā ir apņēmusies ievērot augstākos politikas veidošanas standartus un atzīst izvērtēšanu par būtisku tās sastāvdaļu. Veicot analīzi un pieņemot lēmumus, ECB iesaistās visdažādākās novērtēšanas darbībās. Piemēram, 2003. gadā un 2020.–2021. gadā tika veikta plaša ECB monetārās politikas stratēģijas izvērtēšana.³⁶ Turklāt ECB speciālisti veic pētījumus, lai pārbaudītu monetārās politikas lēmumus, piemēram, analizējot aktīvu iegāžu ietekmi uz inflāciju. Visu pētījumu rezultātu efektivitāti regulāri vērtē arī ārēji akadēmisko aprindu pārstāvji, un pēdējo reizi tas notika 2004. un 2011. gadā.³⁷ Turklāt ECB ir veikusi mērķtiecīgas aplēšu kļūdu pārbaudes un darījusi tās pieejamas sabiedrībai savās regulārajās publikācijās. Nesen ECB publicēja rakstu "Tautsaimniecības Biļetenā", izskaidrojot, kāpēc tās modeļos inflācija pēc enerģijas cenu šoka 2022. gadā tika novērtēta par zemu.³⁸ ECB turpina apsvērt labāko praksi tās politikas izvērtēšanā, ņemot vērā centrālo banku kopienas jaunākos sasniegumus.

³⁶ Sk. ECB 2003. gada 8. maija paziņojumu presei *The ECB's monetary policy strategy* ("ECB monetārās politikas stratēģija"), kurā skaidrotas monetārās politikas stratēģijas pārmaiņas, un bijušā ECB prezidenta Ž. K. Trišē 2003. gada 20. novembra runu *The ECB's monetary policy strategy after the evaluation and clarification of May 2003* ("ECB monetārās politikas stratēģija pēc 2003. gada novērtējuma un skaidrojumiem"), kas attiecas uz stratēģijas izvērtējumu. Pārskatu par 2020.–2021. gada stratēģijas izvērtējuma rezultātiem un kontekstu sk. ECB interneta vietnē.

³⁷ Sk. ECB pētījumu novērtējumus, kas veikti 2004. un 2011. gadā.

³⁸ *What explains recent errors in the inflation projections of Eurosystem and ECB staff?* ("Kā izskaidrojamas nesenas kļūdas Eurosistēmas un ECB speciālistu inflācijas aplēsēs?"), ECB "Tautsaimniecības Biļetena" 2022. gada izdevums Nr. 3. Sk. arī rakstu *The performance of the Eurosystem/ECB staff macroeconomic projections since the financial crisis* ("Eurosistēmas/ECB speciālistu makroekonomisko iespēju aplēšu sniegums kopš finanšu krīzes") ECB 2019. gada "Tautsaimniecības Biļetena" izdevumā Nr. 8.